

حقوق مدنی و آیین دادرسی

در ایران باستان

نگارش

علم اصغر مصطفوی

انتشارات امید سخن

تهران ۱۳۹۹

سر شناسه: مصطفوی، علی اصغر، ۱۳۸۲-۱۳۲۰.

عنوان و نام پدید آور: حقوق مدنی و آیین دادرسی در ایران باستان/ نگارش علی اصغر مصطفوی.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات امید سخن، ۱۳۹۹

مشخصات ظاهری: ۳۴۸ ص؛ ۵/۱۴×۵/۱۲ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۲۴-۰۵-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۳۱۰-۳۴۸.

موضوع: حقوق مدنی -- ایران -- پیش از اسلام

رده بندی کتبی: ۵۰۰KM۱

رده بندی دیسی: ۳۴۶/۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۶۱۰۷۰۰

حقوق مدنی و آیین دادرسی در ایران باستان

مؤلف: علی اصغر مصطفوی

طراح جلد:

ویراستار و صفحه آرا: بابک مصطفوی

نوبت چاپ: اول، بهار ۹۹

چاپ: انتشارات امید سخن

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: تومان

ISBN: 978-622-7224-05-4

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۲۴-۰۵-۴

دفتر انتشارات:

تهران - ستارخان - نرسیده به میدان توحید - روبروی کوثر دوم - پلاک ۷۳ - طبقه سوم تلفن:

۶۶۱۲۱۰۶۸-۶۶۹۲۲۴۴۰ (۰۲۱)

فهرست مطالب

تفسیر چند واژه قضایی	۹
«ادوار حقوقی ایران باستان»	۲۳
آیین‌های سوگند در ایران باستان	۳۱
وجه اشتقاق سوگند	۳۴
تغییر مفهوم: رگند در مسیر زمان	۳۷
ردپای سوگند و آیین‌های ایزدی در نخستین قوانین جهان	۳۹
خدایان سوگند و «ور» در ایلام	۶۱
اهمیت شناخت فرهنگ ایلامی:	۶۳
ریشه مذهبی حقوق ایلامی:	۶۳
تصویری از نظام حقوقی حاکم بر ایلام:	۶۶
ارزش شهادت در نظام حقوقی ایلام	۶۹
دریچه‌ای بر حقوق کیفری ایلام	۷۰
ارزش اراده آزاد در حقوق ایلامی	۷۳
سوگند نامه ایلامی	۷۴
ردپای سوگند و «ور» در متن‌های پهلوی	۷۷
۱- دینکرد	۷۸
۲- آیین ور در کتاب دادستان دینیک	۸۶
۳- آزمایش ایزدی در شایست ناشایست	۸۷
۴- قوانین مدنی و طرق اثبات جرم در ماتیگان هزار دادستان	۸۹

فصل اول - در گواهی و دلایل (گواکاسی) ۹۴

فصل دوم- دروکلا (دائیک گوین-دادگوین) ۹۷

فصل سوم- در پیش مار (مدعی - دادخواه) ۹۸

فصل پنجم - در شرکت (هم مالی) و هم مالکان (مالکان مال مشاع) و هم پابندگان (ضامن) ۱۰۱.

فصل ششم - راجع به تصمیمات رؤسای اصناف (ویچارک پیشه سرداران) ۱۰۳.....

فصل هفت- طلاق زن (شکنای اززن) ۱۰۳

فصل هشتم حاکم شرع (دستور) و اختیارات او ۱۰۵

فصل نهم- در - من و نه و شتگ و نیرنگ ۱۰۷

فصل دهم - در قدرت تجیه Afashamnd (افشامند) ۱۰۸

فصل یازدهم - راجع به یادآوری ایزدی ۱۰۹

فصل دوازدهم- پرداخت دیون و انجام تعهدات خانوادگی ۱۱۰

فصل سیزدهم - در عطایا (دهشتان) .. ۱۱۲.....

فصل چهاردهم - ایوک زن (ایو کین) ۱۱۵

فصل پانزدهم- قیومت، تولیت، وصایت و کفالت (سررداری) ۱۱۷

فصل شانزدهم - عدم جواز بخشیدن مال غیر ۱۲۰

فصل هفدهم - در نگهدای و سرپرستی اطفال و نفقه تحت الکفاه ۱۲۲

فصل هیجدهم - در صرف وجوه یا اموالی که برای برانت یا امور خیره داده شده است ۱۲۳

فصل نوزدهم - در زناشوئی ۱۲۴.....

فصل بیستم - در حقوق و تکالیف زن و شوهر و استمتاع از یکدیگر ۱۲۴

فصل بیست و یکم - در رهن (گروگانی) ۱۲۵

فصل بیست و دوم- در مورد جوی و زمین و مال مشاع) ۱۲۶

فصل بیست و سوم- در ستیری و سترسداری ۱۲۷

فصل بیست و چهارم در سهم الارث (بهریخت) ۱۳۱

فصل بیست و پنجم - در اموال مشاع و شرکت (هم باکان و هم خواستگان)	۱۳۲
فصل بیست و ششم - در تقسیم بهره و قیمت اموال مذکوره در اسناد	۱۳۲
فصل بیست و هفتم - در ضمانت، کفالت و شرکت	۱۳۴
فصل بیست و هشتم - در وصایت و اداره اموال شخص متوفی	۱۳۵
فصل بیست و نهم - در دعوی مالکیت	۱۳۷
فصل سی ام - در تعیین سهم (گمارتن بهر)	۱۳۸
فصل سی و دوم - در فرزند خواندگی (پذیرفتگی)	۱۳۹
فصل سی و سوم - در تعیین ضرب الاجل برای پرداخت خسارات حاصله از عدم انجام تعهدات و پیمان و انوداد	۱۴۰
فصل سی و چهارم - در ایبار	۱۴۱
فصل سی و پنجم - در تصرف (وین دشن Vindeshn)	۱۴۲
فصل سی و ششم - در معاملات فضولی زن نسبت به مال شوهر	۱۴۳
فصل سی و هفتم - در تملیک اموال (خرید و فروش خویشتن داتن)	۱۴۵
فصل سی و هشتم - نکاتی چند راجع به اجرای حکم	۱۴۷
فصل سی و نهم - قضاوت در موارد بخصوص	۱۵۰
فصل چهارم - وظایف کارداران دادگستری (داتویران)	۱۵۳
فصل چهل و یک - در لزوم تدوین و مهر و امضاء کردن قراردادها	۱۵۶
فصل چهل و دوم - عقایدی در موارد مختلف	۱۵۷
فصل چهل و سوم - قوانینی چند از نوشتجات و عقاید پیشینیان	۱۶۱
فصل چهل و چهارم - فتاوی و آرای داوران طبق یکی از نوشته ها	۱۶۲
نامه تنسر TANSAR	۱۶۶
روایات داراب هرمزدیار	۱۶۹
سوگندنامه	۱۷۴

آزمایشهای ایزدی (ورنگه) در اوستا ۱۷۷

مجموعه قوانین کیفری و آیین «ور» در وندیداد ۱۹۳

ور ماه در ایران ۲۰۳

«ور خورشید» و اردالی آفتاب در ایران باستان ۲۰۷

ورهای کهن شمشر واسب در ایران ۲۰۸

آزمایش ایزدی رهند ۲۱۲

ور آب نزد هندیان ۲۱۵

آزمایش ایزدی نزد بنی اسرائیل ۲۱۸

آزمایش ایزدی در ادبیات ایران ۲۲۴

ور آتش در ویس و رامین ۲۲۷

ور خرد سوز ۲۲۸

«ور» ابدال گداز ۲۳۰

ور خرقة سوز ۲۳۱

«ور زهر» در مخزن الاسرار نظامی ۲۳۲

آزمایش ایزدی در نشر پارسی ۲۳۳

یک ور آتشین از زبان عطار نیشابوری ۲۳۴

پاورقی‌ها و یادداشت‌ها ۲۳۵

فهرست اسنادی که بطور مستقیم مورد استفاده قرار گرفته است ۲۵۸

تفسیر چند واژه قضایی

نویسندگان ایرانی و غیر ایرانی ایران، را زادگاه تاریخ و یکی از گاهواره‌های تمدن بشری خوانده‌اند. یکی از امتیازهایی که تاریخ گذشته این سرزمین را نسبت به دیگر ممالک جهان ممتاز گردانیده است، وجود قانون و «آیین داد» در میان فرمانروایان باستانی است که در این بخش از گیتی شهریاری داشته‌اند. فره و شکوه ایران باستان در پرتو قوانینی بوده که چرخهای عظیم امپراتوریهای کهن ایران را به گردش می‌آورد است.^(۱)

نخستین دودمان پادشاهی ایران از آن جهت «پیشداد» نامیده شده که در تاریخ ایران نخستین آیین داد را آنان نهاده‌اند و اولین قانون‌گذار شمرده شده‌اند. به عبارت دیگر، پیش آهنگ قانون‌گذاری و قانون‌خواهی و دادگستری به آنان منسوب است.

فردوسی بزرگ در سخن از هوشنگ - دومین شهریار پیشداد می‌گوید:

جهاندار هوشنگ با رأی و داد به جای نیا تاج بر سر نهاد

بگشت از برش چرخ سالی چهل پُر از هوش و مغز و پر از داد و دل